

Απάτη (αρ. 386 ΠΚ) . Στοιχεία νομοτυπικής μορφής.

Ψευδής βεβαίωση (αρ. 242 ΠΚ) . Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Για τη στοιχειοθέτηση της ψευδούς βεβαίωσης δεν αποτελεί προϋπόθεση η εγκυρότητα του εγγράφου, το οποίο μπορεί να προσβληθεί σύμφωνα με το νόμο, ούτε η καθ' ολοκληρίαν συμπλήρωση και αποπεράτωσή του. Το έγκλημα πραγματώνεται και στην περίπτωση, που προσαπαιτείται για την ολοκλήρωση του εγγράφου η προσυπογραφή του και από άλλα πρόσωπα εκτός του υπαλλήλου που το εξέδωσε.

Αίτημα αναβολής για κρείσσονες αποδείξεις (αρ. 352 ΚΠΔ). Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ζητήσει την αναβολή της δίκης για νέες (κρείσσονες) αποδείξεις, με σκοπό να εξεταστούν κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο μάρτυρες που δεν έχουν κληθεί ή να προσκομιστούν έγγραφα ή να διενεργηθεί πραγματογνωμοσύνη που εκκρεμεί ή νέα πραγματογνωμοσύνη. Στο αίτημα αναβολής πρέπει να προσδιορίζονται οι συγκεκριμένες νέες αποδείξεις, που ζητείται να διαταχθούν και να διευκρινίζεται το αποδεικτέο ουσιαστικό ζήτημα, που πρόκειται να αποδειχτεί με τη διεξαγωγή τους, το οποίο πρέπει να είναι σχετικό με την εκδικαζόμενη κατηγορία και χρήσιμο για την έρευνα της ενοχής του κατηγορουμένου. Η παραδοχή ή μη του σχετικού αιτήματος απόκειται στην κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο όμως οφείλει να απαντήσει στο αίτημα αναβολής, εφόσον αυτό είναι ορισμένο και παραδεκτό και, αν δεν απαντήσει, ιδρύεται λόγος αναιρέσεως για έλλειψη ακροάσεως, ενώ, αν η απορριπτική απόφαση δεν είναι ειδικά αιτιολογημένη, ιδρύεται λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του Κ.Ποιν.Δ. και λόγος αναιρέσεως για απόλυτη ακυρότητα, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του Κ.Ποιν.Δ., αλλά και λόγος αναιρέσεως για αρνητική υπέρβαση εξουσίας, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Η' του Κ.Ποιν.Δ..

Ανάγνωση της κατάθεσης του μάρτυρα (αρ. 363 ΚΠΔ) . Δεν δημιουργείται ακυρότητα, σύμφωνα με το άρθρο 363 ΚΠοινΔ, όταν το Δικαστήριο λάβει υπόψη κατάθεση μάρτυρα που δόθηκε στην προδικασία και αναγνώστηκε στο ακροατήριο, αν συναινεί ο κατηγορούμενος ή αν κρίνεται αιτιολογημένα ότι είναι αδύνατη η εμφάνιση του μάρτυρα στο ακροατήριο εξαιτίας θανάτου, γήρατος, μακράς και σοβαρής ασθένειας, μη ανεύρεσής του λόγω αδυναμίας εντοπισμού της διεύθυνσης κατοικίας του ή σε όσες άλλες περιπτώσεις ορίζει ο νόμος.

«...

Από τη διάταξη του άρθρου 386 παρ. 1 του Π.Κ., η οποία δεν διαφοροποιείται ως προς τα στοιχεία της νομοτυπικής μορφής της πράξης από την αντίστοιχη διάταξη του προισχύσαντος ΠΚ, προκύπτει ότι για τη στοιχειοθέτηση του υπαλλακτικώς μικτού εγκλήματος της απάτης απαιτούνται: α) σκοπός του δράστη να περιποιήσει στον εαυτό του ή και σε άλλον (τρίτον) παράνομο περιουσιακό όφελος, έστω και αν τελικώς δεν επιτευχθεί το όφελος αυτό β) εν γνώσει, με την έννοια του άμεσου δόλου, παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών, από την οποία, ως παραγωγό αιτία, παραπλανήθηκε κάποιος και προέβη στην επιζήμια για τον ίδιο ή άλλον πράξη, παράλειψη ή ανοχή, η παράσταση δε ψευδών γεγονότων μπορεί να συνίσταται σε οποιαδήποτε ανακοίνωση, δήλωση ή ισχυρισμό, στον οποίο υπάρχει ανακριβής απεικόνιση της πραγματικότητας, μπορεί δε να είναι ρητή ή να συνάγεται και συμπερασματικά από τη συμπεριφορά του δράστη και γ) βλάβη ξένης, κατά το αστικό δίκαιο, περιουσίας, η οποία να τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με την απατηλή συμπεριφορά (παραπλανητική ενέργεια ή παράλειψη του δράστη) και τη συνεπεία αυτής πλάνη εκείνου που προέβη στην περιουσιακή διάθεση, χωρίς να απαιτείται ταυτότητα παραπλανηθέντος και ζημιωθέντος. Η κατά τα προεκτεθέντα παραπλάνηση του άλλου πραγματώνεται με τρεις, υπαλλακτικά μικτούς, τρόπους (παράσταση, απόκρυψη, παρασιώπηση), οι οποίοι κατατείνουν σε ένα και το αυτό έγκλημα και διαφέρουν εννοιολογικά μεταξύ τους. Οι δύο πρώτοι συνιστούν περιπτώσεις θετικής απατηλής συμπεριφοράς, ενώ ο τρίτος συνιστά περίπτωση απατηλής συμπεριφοράς με παράλειψη, δηλαδή με την παράλειψη ανακοίνωσης αληθινών γεγονότων, για τα οποία υπήρχε υποχρέωση ανακοίνωσης από το νόμο, σύμβαση ή προηγούμενη

συμπεριφορά του υπαιτίου. Ως γεγονότα, κατά την έννοια του ως άνω άρθρου, νοούνται τα πραγματικά περιστατικά, ήτοι τα συμβεβηκότα του εξωτερικού κόσμου, που απεικονίζουν την πραγματικότητα, τα οποία ανάγονται στο παρελθόν ή στο παρόν και όχι εκείνα που πρόκειται να συμβούν στο μέλλον, όπως είναι οι απλές υποσχέσεις ή οι συμβατικές υποχρεώσεις. Εάν, όμως, οι υποσχέσεις συνοδεύονται από άλλες παραστάσεις ψευδών γεγονότων, κατά τρόπο που να δημιουργείται η εντύπωση μελλοντικής εκπλήρωσής τους με βάση την εμφανιζόμενη ψευδή κατάσταση, τότε οι υποσχέσεις αυτές αποτελούν απατηλή συμπεριφορά. Περιουσιακό όφελος συνιστά η αύξηση της περιουσίας του ίδιου του δράστη ή άλλου, καθώς και η ευνοϊκότερη διαμόρφωση της περιουσιακής κατάστασης οιοδήποτε από αυτούς. Το περιουσιακό αυτό όφελος είναι παράνομο, όταν ο δράστης ή το άλλο πρόσωπο δεν έχει νόμιμη αξίωση κατά του παθόντος, ο δε αξιούμενος, για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος τούτου, σκοπός οφέλους αποτελεί υποκειμενικό στοιχείο του αδικού (έγκλημα με "υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση"). Η περιουσιακή βλάβη, που, κατά τα προεκτεθέντα, υπάρχει σε περίπτωση μείωσης ή χειροτέρευσης της περιουσίας του παθόντος, πρέπει, ως στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της απάτης, να είναι άμεσο, αναγκαίο και αποκλειστικό αποτέλεσμα της περιουσιακής διάθεσης, ήτοι της πράξης, παράλειψης ή ανοχής, στην οποία προέβη εκείνος που πλανήθηκε από την απατηλή συμπεριφορά του δράστη. Πρέπει να υπάρχει, δηλαδή, αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της απατηλής συμπεριφοράς και της πλάνης, που προκλήθηκε από αυτήν, καθώς και μεταξύ της πλάνης αυτής και της περιουσιακής βλάβης, η οποία πρέπει να είναι το άμεσο, αναγκαίο και αποκλειστικό αποτέλεσμα της πλάνης και της λόγω αυτής πράξης, παράλειψης ή ανοχής του πλανηθέντος (Ολ ΑΠ 1/2020, ΑΠ 121/2021). Τέλος το έγκλημα της απάτης αποκτά κακουρηγηματικό χαρακτήρα όταν το περιουσιακό όφελος ή η προξενηθείσα ζημία υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ (άρθρο 386 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ).

Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 242 παρ. 1 του Π.Κ., η οποία δεν διαφοροποιείται ως προς τα στοιχεία της νομοτυπικής μορφής της πράξης από την αντίστοιχη διάταξη του προισχύσαντος ΠΚ, για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της ψευδούς βεβαίωσης (διανοητικής πλαστογραφίας), που είναι έγκλημα περί την υπηρεσία, απαιτείται: α) ο δράστης να είναι υπάλληλος κατά την έννοια των άρθρων 13 στοιχ. α' Α του ίδιου Κώδικα, β) ο υπάλληλος αυτός να είναι αρμόδιος καθ' ύλην και κατά τόπο για τη σύνταξη ή έκδοση του εγγράφου και να ενεργεί μέσα στα πλαίσια της υπηρεσίας που του έχει ανατεθεί, γ) έγγραφο κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ. γ' του Π.Κ. και μάλιστα δημόσιο, όπως αυτό προσδιορίζεται από το άρθρο 438 του Κ.Πολ.Δ., ήτοι έγγραφο που συντάσσεται από αρμόδιο καθ' ύλην και κατά τόπο δημόσιο υπάλληλο ή λειτουργό και προορίζεται για εξωτερική κυκλοφορία προς πλήρη απόδειξη κάθε γεγονότος που βεβαιώνεται με αυτό έναντι πάντων, δ) βεβαίωση στο έγγραφο αυτό ψευδούς περιστατικού που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δηλαδή περιστατικού που είναι σημαντικό για τη γένεση, διατήρηση, μεταβολή ή απόσβεση δικαιώματος ή έννομης δημόσιας ή ιδιωτικής σχέσεως ή καταστάσεως, ψευδές δε είναι το περιστατικό, όταν δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και ειδικότερα, όταν βεβαιώνεται περιστατικό που δεν είναι αληθές ή δεν αναφέρεται περιστατικό αληθές που έπρεπε να αναφερθεί, εφόσον, στην τελευταία περίπτωση, υπήρχε νομική υποχρέωση να βεβαιώσει τούτο ο υπάλληλος και τούτο υπέπεσε στην αντίληψή του και ε) δόλος του δράστη, που συνίσταται στη γνώση και τη θέλησή

του να βεβαιώσει ψευδή πραγματικά περιστατικά που μπορούν να έχουν έννομες συνέπειες ή τουλάχιστον στη γνώση, ότι από τα περιστατικά αυτά είναι ενδεχόμενο να παραχθούν οι έννομες αυτές συνέπειες και στην εκ προοιμίου αποδοχή του ενδεχομένου αυτού. Για τη στοιχειοθέτηση της ψευδούς βεβαίωσης δεν αποτελεί προϋπόθεση η εγκυρότητα του εγγράφου, το οποίο μπορεί να προσβληθεί σύμφωνα με το νόμο, ούτε η καθ' ολοκληρίαν συμπλήρωση και αποπεράτωσή του. Το έγκλημα πραγματώνεται και στην περίπτωση, που προσαπαιτείται για την ολοκλήρωση του εγγράφου η προσυπογραφή του και από άλλα πρόσωπα εκτός του υπαλλήλου που το εξέδωσε (ΑΠ 1150/2019, ΑΠ 600/2021). Για την κακουργηματική μορφή του εν λόγω εγκλήματος απαιτείται και σκοπός του δράστη να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον αθέμιτο όφελος ή να βλάψει παράνομα άλλον, εφόσον το όφελος ή η συνολική βλάβη υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ (άρθρο 242 παρ. 3 ΠΚ).

Από τις διατάξεις των άρθρων 352 παρ. 2 και 3, 353 και 139 του Κ.Ποιν.Δ., προκύπτει ότι ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ζητήσει την αναβολή της δίκης για νέες (κρείσσονες) αποδείξεις, με σκοπό να εξετασθούν κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο μάρτυρες που δεν έχουν κληθεί ή να προσκομιστούν έγγραφα ή να διενεργηθεί πραγματογνωμοσύνη που εκκρεμεί ή νέα πραγματογνωμοσύνη. Στο αίτημα αναβολής πρέπει να προσδιορίζονται οι συγκεκριμένες νέες αποδείξεις, που ζητείται να διαταχθούν και να διευκρινίζεται το αποδεικτέο ουσιαστικό ζήτημα, που πρόκειται να αποδειχτεί με τη διεξαγωγή τους, το οποίο πρέπει να είναι σχετικό με την εκδικαζόμενη κατηγορία και χρήσιμο για την έρευνα της ενοχής του κατηγορουμένου. Η παραδοχή ή μη του σχετικού αιτήματος απόκειται στην κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο όμως οφείλει να απαντήσει στο αίτημα αναβολής, εφόσον αυτό είναι ορισμένο και παραδεκτό και, αν το απορρίψει, οφείλει να διαλάβει στην απόφασή του την απαιτούμενη, κατά τα άνω, από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του Κ.Ποιν.Δ., ειδική και εμπεριστατωμένη, αιτιολογία. Διαφορετικά, αν δεν απαντήσει, ιδρύεται λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Β' του Κ.Ποιν.Δ., για έλλειψη ακροάσεως, ενώ, αν η απορριπτική απόφαση δεν είναι ειδικά αιτιολογημένη, ιδρύεται λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του Κ.Ποιν.Δ. και λόγος αναιρέσεως για απόλυτη ακυρότητα, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του Κ.Ποιν.Δ. επειδή προσβάλλεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου για δίκαιη δίκη και το τεκμήριο αθωότητάς του, κατά τα άρθρα 6 παρ. 1, 2 και 3 περ. δ' της ΕΣΔΑ και 14 παρ. 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, αλλά και λόγος αναιρέσεως για αρνητική υπέρβαση εξουσίας, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Η' του Κ.Ποιν.Δ., επειδή προχώρησε στην κατ' ουσίαν έρευνα και καταδίκη του κατηγορουμένου, παραλείποντας να αποφασίσει αιτιολογημένα επί του αιτήματος αναβολής για κρείσσονες αποδείξεις, όπως είχε υποχρέωση στα πλαίσια της δικαιοδοσίας του (ΑΠ 650/2020, ΑΠ 659/2020, ΑΠ 81/2019).

Εξάλλου, η ανάγνωση στο ακροατήριο ένορκων καταθέσεων απολειπόμενων μαρτύρων, οι οποίες δόθηκαν στην προδικασία, επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατά το άρθρο 171 παρ. 1 δ' ΚΠΔ και ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 Α' ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, διότι έτσι παραβιάζεται το δικαίωμα που παρέχεται σε κάθε κατηγορούμενο από το άρθρο 6 παρ. 3 στοιχ. δ' της ΕΣΔΑ και το άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. ε' του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, να θέτει ερωτήματα στους μάρτυρες, και συνακόλουθα η υποχρέωση τήρησης της δικαιοσύνης της διαδικασίας καθώς και η υποχρέωση τήρησης της αρχής της προφορικότητας. Δεν

δημιουργείται όμως ακυρότητα, σύμφωνα με το άρθρο 363 ΚΠοινΔ, όταν το Δικαστήριο λάβει υπόψη κατάθεση μάρτυρα που δόθηκε στην προδικασία και αναγνώστηκε στο ακροατήριο, αν συναινεί ο κατηγορούμενος ή αν κρίνεται αιτιολογημένα ότι είναι αδύνατη η εμφάνιση του μάρτυρα στο ακροατήριο εξαιτίας θανάτου, γήρατος, μακράς και σοβαρής ασθένειας, μη ανεύρεσής του λόγω αδυναμίας εντοπισμού της διεύθυνσης κατοικίας του ή σε όσες άλλες περιπτώσεις ορίζει ο νόμος.

...»